

Materia Prima

Este libro, tal e como se explicita nos paratextos que o acompañan, quere ser “un mapa, unha cartografía” da que o lector se poida servir para adentrarse polos vieiros, sempre imprevisibles, da narrativa galega actual ou, se se quere, unha radiografía da Materia prima que constitúe a cerna desa narrativa.

e

ste libro, tal e como se explicita nos paratextos que o acompañan, quere ser “un mapa, unha cartografía” da que o lector se poida servir para adentrarse polos vieiros, sempre imprevisibles, da narrativa galega actual ou, se se quere, unha radiografía da Materia prima que constitúe a cerna desa narrativa. Acompañado dunha interesantísima introducción dos profesores Ramón Nicolás e Armando Requeixo, responsables da selección de textos, na que esbozan minimamente o roteiro dos devanditos vieiros, quizais se bota en falta unha pequena selección da bibliografía que sen dúbida manexaron (recoñécense doadamente interpretacións e mesmo etiquetas alleas). Posiblemente non quixeron abouzar con ela o lector, mais sería útil para quen se queira achegar dende unha perspectiva analítica á época que cartografía esta xa imprescindible volume. Esa época é a década dos 90, na que os escritores e escritoras seleccionados se deron a coñecer e “publicaron unha parte substantiva da súa mellor produción”, deixando “patente a súa valía en máis dun volume prosístico publicado individualmente nos últimos dez anos”. Xa que logo, e como moi atinadamente precisan Nicolás e Requeixo, esta non é unha antoloxía xeracional senón epocal, e en chegando aquí xórdeme a cuestión de porqué os estudiosos da narrativa somos tan remisos, tan pruden-

tes, á hora de falar de xeracións, mentres que os colegas que adican os seus esforzos analíticos á poesía se amosan moito máis predispostos a empregar tal etiqueta.

En fin, voltando ó rego, as lindes coas que se define o territorio no que opera este grupo son estritamente cronolóxicas, unhas lindes que os responsables recoñecen móbiles pois admiten algúns casos nos que “os escolmados xa botaran a andar a súa obra a fins dos oitenta”: ese sería o caso de Suso de Toro, que en 1986 irrompeu estrepitosamente na narrativa galega co seu Polaroid. Non quixeron deixarse aferrollar pola rixidez dos corsés cronolóxicos e fixeron ben. Por outra banda, valorar se a obra de Suso de Toro -por citar só un caso- encaixa mellor nos oitenta ou nos noventa, ponderar se ten máis en común con Loureiro ou co Reixa de Historias do rock and roll (1985) e Transporte de superficie (1990) obrigaría a Nicolás e Requeixo a adoptar uns criterios antologadores máis requintados, que se cadra enmarcarían mellor obras e autores nuns parámetros interpretativos pero que ó final serían como esas pólas que non nos deixan ver a bosque: quizais un exceso de catalogación (distinguindo liñas temáticas, modelos discursivos, posicións enunciativas...) ocultaría a vizosa fraga que é hoxe a nosa narrativa. En fin, curánsen moito en saúde os responsables da escola, aclarando os criterios ós que se ativeron, porque xa se sabe que este tipo de volumes o primeiro que suscitan é o comentario morbosos de quen falta ou quen sobra: non hai ausencias rechamantes, agás a de Manuel Rivas que quizais, simplemente, non está por non chegar a tempo ó chamamento dos editores. Xa que logo, se sempre é posible discutir que sexan todos os que están, neste caso sen dúbida, todos os que están, son.

Dito isto, cómpre agradecer a Edicións Xerais que asumise unha publicación deste tipo, na que a autoría colectiva xera unha sorte de anonimato que me consta non beneficia ás vendas do libro. Eu non teño datos acerca da rendibilidade económica deste tipo de traballos, pero si me consta a súa eficacia como ferramentas imprescindibles á hora de historiar a literatura, calquera literatura. E Xerais vén facendo hai anos un esforzo salientable nesta dirección: obras como Unha liña no ceo: 58 narradores galegos, “Narradores de cine”, ‘Longa lingua’ ou a que agora nos ocupa, son os esteos sobre os que os que nos adicamos ás tarefas críticas podemos ir asentando criterios clasificadores e periodizadores cos que guiar o noso labor.

E pasemos a ocuparnos dos dezasete relatos -todos eles inéditos- que conforman o libro, cada un deles precedido dunhas breves notas bio-bibliográficas ó cargo dos responsables

da escolma que sintetizan e actualizan a produción dos autores e as valoracións que lle merecen a crítica, notas que resultarán sen dúbida utilísimas para todo tipo de lectores. Os relatos son obra de Marilar Aleixandre, Fran Alonso, Anxo Angueira, Xurxo Borrazás, Caneiro, Cid Cabido, Bieito Iglesias, Ramón Loureiro, Xosé Miranda, Miguel-Anxo Murado, Xavier Queipo, Luís Rei Núñez, Antón Riveiro Colello, Xurxo Souto, Suso de Toro, Xesús Valcárcel e Luís Villalta. Agradéceselles o esforzo que -semella evidente- todos eles fixeron para aportar textos de calidade, quizais conscientes do potencial canonizador dunha obra coma esta. Curiosamente, o resultado final ofrece, por unha banda, unha imaxe perfecta do que son as súas respectivas andainas literarias e, por outra, como conxunto, o libro resulta ser unha síntese atinadísima do actual e diverso panorama narrativo. E isto non era doado de conseguir, pois en casos coma este sempre asexo o risco de que os autores e autoras convocados opten por reciclar textos en estado de hibernación, deses que durmen no disco duro do ordenador un soño invernal que non se sabe cando vai rematar, ou que decidan lexiitivamente aproveitar o convite para experimentar novos modelos, para ensaiar novos rexistros que os afasten daqueles nos que están decote instalados. Semella que non foi así, que tacitamente afinaron as súas voces para entonar harmonicamente esa polifonía coral que é hoxe a narrativa galega, e para facelo cada un dende a súa tesitura habitual. Así, Suso de Toro, Caneiro, Xurxo Souto (cun texto paradigmaticamente bravú), Valcárcel e Loureiro seguen percorrendo vieiros abondosamente rozados por eles, nos que xa deixaron a súa pegada inconfundible. Borrazás convidanos, unha vez máis, a transgredir as fronteiras do convencional, e faino desta volta cunha exquisita sensibilidade. Fran Alonso convoca personaxes de obras anteriores para seguir analizando os males da sociedade actual, agora dende a vivencia do 11-S por parte dun adolescente galego. Angueira, Aleixandre e Villalta convértese unha vez máis en voceiros da memoria, ficcionalizando a guerra, o exilio e a morte de Franco, nun só aparente paradoxo que xa teño comentado en máis dunha ocasión: o de ser as xeracións que non protagonizaron tales eventos (sobre todo os dous primeiros) as que os rescatan da pozo do esquecemento para os que venen detrás. E Murado fainos lamentar que se prodigue tan pouco na nosa narrativa cun excelente conto na nosa mellor tradición de narrativa de terror que constitúe unha evidente homenaxe a Fole. Xa que logo, o pasado e o presente de ganchete nun volume que custodia a materia prima coa que, sen dúbida, se construíu o futuro da nosa narrativa.

dOLORES VILAVEDRA